

SÖYLEŞİ

Dergilerin Eğitim Açısından Önemi Üzerine Dr. Şeref AKBABA ile Söyleşi

Söyleşi:
Yavuz Selim YAYLACI
Ekrem Ersin KURT

Hem eğitim hem dergicilik rozetini taşıyan bir mekandayız. Eğitim ve dergicilik tarihini konuşarak bahse girebilir miyiz?

Hoş geldiniz, hoşnutluk getirdiniz. Bir eğitimci olarak şahsım ve sizler, yılları ve yolları aşındırarak gelen bir derginin merkezindeyiz. Burada soluklanmak, buranın havasını teneffüs etmek bize göre bir lütf. Ne diyelim, altının kıymetini sarrafı bilir demiş atalarımız.

Konuşacaklarımızın faydalı ve bereketli olmasını Rabbimden niyaz ediyorum. İlk insan Adem Peygamber'den, son Peygamber Muhammed Mustafa(s)'ya, bütün peygamberler güzel ahlaki tamamlamak üzere gönderilmişlerdir. Peygamberimiz bir hadiste bunu beyan ediyor. Farklı kavimlere gönderilmiş olsalar da gaye aynı. Ayarı bozulmuş olan insanlığı hak yoluna davet. Sapkın emeller edinen kavimleri uyararak ve tevhid inancını esas alan İslam'la buluşturmak. Benim zaman zaman severek okuduğum bir şiiri var Üstad Necip Fazıl'ın: "Hani o Müslüman ki, her güzele bedeldir / İnsan defilesinde eskimez son modeldir." İlmî, irfanî, ahlakî önceleyen bu model eskimeyecektir.

Genelleştirerek şunu ifade edeyim, yazının icadından önce sözlü, sonrasında yazılı metinler oluşturarak, insanın eğitimi, gelişimi, hayatı tanzimine dair her din veya düşünce ekolu, devlet veya milletler, tarihi süreç ve gelişimi de esas alarak formel ya da informel, öğretiler ortaya koymuş, müesseseler oluşturmuşlardır. Bizim tarihimize baktığımızda, önce şifahi olarak, sonra medrese ve sonrasında mektepli eğitim devam etmiştir.

Son yüz yıldır eğitim müstakil bilim dalı haline geldi, kendi içinde alanlar oluşturdu. Nitekim din eğitimi de çeyrek yüzyıldır müstakil olarak akademideki yerini aldı. Metodlar, vasıtalar, dönem dönem değişebilir, gelişebilir, farklılaşabilir. Metinler çoğalabilir. İlmin hangi alanında insanlığa faydalı çalışma yapılırsa yapılsın, aslolan insandır. Hakikatle hemhal olacak insanı yetiştirmektir. "İmandır o cevher ki, ilahi ne büyüktür(...)" diyen Akif'imizin ifade ettiği bu manadan uzaklaşmamaktır. Son söz, beşikten mezara kadar ilim.

Dergi yayıncılığı ile alakalı şunları söyleyeyim. Matbaa, metinlerin kitlelere ulaşması, gazete, sonrasında dergiler. Takvim-i Vekayi (1831) ile başlayan süreli yayın, farklı alanlarda artarak devam etmiştir. Mecmua-i Ebuz-Ziya(1880) ilk ciddi edebiyat dergisi olarak kabul edilir. Ve sonrasında farklı isimlerle anılan ve ekol olan edebiyat dergileri yayımlanmıştır. Şunu da hatırlatmakta fayda var. Düşünce ağırlıklı dergiler olmak üzere, sosyal içerikli dergilerde bölüm olarak edebi metinler yer almış, özellikle şiir sayfaların vazgeçilmezi olmuştur. Gazetelerin kültür-sanat sayfaları kimi dönemlerde en çok okunan sayfalar olmuştur. Günümüzde rağbet ölçümleri yapıldığı için en revaçta olan konular sayfaları dolduruyor, sosyal hayatın dinamiklerinden olan kültür ve sanat az yayında artık görülüyor. Radyo, televizyon fazla etkilemese de, internet, özellikle sosyal medya, gazete ve dergi yayıncılığının geri plana düşmesine sebep olmuştur. Olup bitenleri göz ardı ederek sulu göz eleştiri yapanlar hız çağının getirdikleri ve götürdüklerinin bir muhasebesini yapsalar güzel olur. İncamız şudur; kitap, dergi, yazılı metinler değerini her zaman koruyacak ve her daim baş tacı olacaktır. Bilgiyi yayma ve ulaşmada teknolojinin sağladığı imkânlarsa bu çağda yaşayanlar için bir nimettir.

Okurlar açısından dergi yayını ile eğitim arasında nasıl bir ilgi var, bu hususta neler söylersiniz?

Ortaöğretimde alana göre duvar gazeteleri hazırlanır. Bunların revaçta olanlarından biri de edebiyat öğretmenlerinin refakatinde hazırlananlardır. Kimi okullarda bir öğrenci faaliyeti olarak dergiler çıkar. Öğrenciler, kabiliyetlerini buralarda sergiler ve yazma alışkanlığı kazanırlar. Takdire şayan çalışmalardır bunlar. Eğitimde ise, farklı dönemlerden metinler okutulur ve öğrenci yönlendirilir. Ne hazindir ki, günümüz dergileri ile okullar arasında bir köprü olduğunu söylemek zor. Bunu yirmi üç yıldır dergi çıkaran biri olarak söylüyorum. Ders kitaplarında okuduğu şairler ve yazarlar, sosyal medyanın gündeminde olanlar var, yeni yazılanlarla iletişim yok. Bu hususta bizim de kabahatimiz olabilir ama bunu sağlayacak, talep oluşturacak merci biz değiliz. Bir öğrenci çalışma gönderdiğinde, elinden tutan bir öğretmen olduğunu görüyoruz. Gönül arzu ediyor ki, yeni olanla öğrenciler arasında bir köprü kurulsun. Okullar birkaç dergiye

abone olsunlar. Günümüz dergilerinde yazarlar okullara gidiyor, konferanslar veriliyor ama orada kalıyor. Kültür bakanlığı dergilere abone olarak kütüphanelerde öğrencilerle buluşmasını sağlıyor, bunu Milli Eğitimin de yapması lazım.

Dergilerde yazılanlar, yazarlar günümüzü yansıtmaktadır. Dergiler, kendilerine gönderilen çalışmalardan seçerek yayınlamakta, metin gönderenlerin çalışmalarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Ay Vakti özelinde söyleyeyim, giriş yazıları bir manifestodur ve liseli-üniversiteli öğrenciler için hem düşünce, hem kelime hazinesinin gelişmesi açısından önemlidir. Diğer metinler de öyle. Bugün yazılan, bugün söylenenle iletişim, ufuk açıcudur elbette. Eğitimin bir yönü kadim olanı öğretmekse, bir yönü de bugün üretilenle öğrenciyi buluşturmadır. Usta yazarlarımızdan akademisyen Nazan Bekiroğlu, odasının kapısına günümüz dergilerinden öğrencinin istifade edeceği bir dergilik oluşturduğunu ve öğrencilerin buradan dergileri alarak tanıma ve takip etme imkânı bulunduğunu yıllar önce söylemişti. Medeniyet özel sayısı için yazı talep ettiğimizde, akademisyen Mustafa Kara hocamız kendi imkânlarıyla çıkan bir dergi olduğumuz anlatılınca severek kabul etmiş, el yazısıyla gönderdiği 8-10 sayfalık metin dergide yer almıştı. Bizim için kıymet arz eden o sayfalar ve İsmail Kılıoğlu hocamızın da aynı şekilde röportaj yaparken gönderdiği el yazısı sayfalar maalesef dizgi sonrası kayıplara karışmıştı.

Hâsılı, hür tefekkürün kaleleri dergiler, eğitimin olmazsa olmazıdır.

Ay Vakti'nin adının karar kılınmasından bugüne kadarki yürüyüşü ve yapı taşları; isminin manasından, 23 yıldır dert edindiklerine, bu çalışma hakkında neler söylenebilir?

Ay Vakti Dergisi'nin adını koyarken, hicreti çağrıştırdığı için bu isimde karar kılmıştık. Birçok söyleşide anlattım, bu süreçte beraber olduğumuz gençler ve sanatçı arkadaşlar vardı. Hem arkadaşlarımızla hem de gençlerle istişare yapıyorduk. İsim olarak neyi düşünüyorsunuz dediklerinde, ben düşünmüyorum hep beraber düşünceğiz dedik. Özellikle yirmi üç yıldır zaman zaman beraber olduğumuz genç arkadaşlara ya da yazar arkadaşlara sorarsanız benim istişareye çok önem verdiğimi bilirler, ilk gün de öyleydi. Gençlerle beraberiz, yazar arkadaşlarla beraberiz, benim elimde mini bir defter var, kimden hangi isim gelirse onları not alıyordum. Kırk elli tane isim var. Bunların içinden üç-beş tanesi içime çok sindi. Bunlar olabilir dedim, çünkü kararı verecek olan benim. Ay Vakti de öyle hatırlıyorum iki kanaldan gelmişti. Onu da not almışım ama sadece Ay Vakti değil, onun gibi çok isim vardı. Güzel isimler vardı. Keşke o kâğıdı o günkü şartlarda saklasaydık. Çünkü sonraki dönemlerde birçok dergi çıkarmak isteyen, bu tür çalışmalar yapmak isteyenler "Ya hocam bize isim bahşeder misiniz," diye hep teklifte bulundular ama ben onların tekliflerine de cevap veremedim. O güzide isimler, o yazmış olduğumuz sayfa tam yirmi üç sene önce kayboldu, gitti. Orada yine böyle güzel isimler vardı. Ben de bu gelen isimler arasında bir tercih yaptım, dergi hazır hale gelinceye kadar hiç kimseye hiçbir şey söylemedim. Sonrasında dergi çıkacağı zaman yanımdaki gençler de, sanatçı arkadaşlarımız da, derginin adının Ay Vakti olduğunu öğrendiler. Başka bir isim de olabilirdi. Mevzunun başında söyledim; hicreti çağrıştırdığı için. Hicret, Müslümanların hayatında önemli bir dönüm noktasıdır. Bu gün de Müslümanlar için, bizler için hicret Peygamberimizin hayatındaki diğer evreler gibi çok önemlidir. İkincisi, geceyle bir dostluğumuz var, okur-yazar olarak, bu da tamamlayıcısı oldu. Yıldızları, ayı, geceyi seviyoruz. Sanatla, edebiyatla iç içe olmamızın bunda etkisi vardır.

Şunun için yola çıkmıştık. Başta kendimizi yetiştirmek, ham isek pişmemize vesile olması, disiplinli bir okuma yapmak, yetenek alanımızda mesafeler kat etmek, aynı zamanda bizi teşvik eden gençlerin çalışmalarına yer vermek, onların yetişmesine, gelişmesine, yetenek

alanlarında özgün eserler vermesine vesile olmak gayemiz. Bunu yapabildik mi? Bu hususu edebiyat araştırmacılarına bırakmak lazım. Görebildiğim kadarıyla, geçmişteki dergilerin işlevinden hareketle bir dergiden on-on beş isim çıkıyor. Bunlar hikâye yazıyor, şiir yazıyor, deneme yazıyor, inceleme/araştırma yazıları yazıyor. Bizim tarzımızdaki dergiler için söylüyorum; yüz, iki yüz, üç yüz, beş yüz isim çıkmıyor. Siz beş yüz-altı yüz isme yer veriyorsunuz ama bunların hepsi kalmıyor. Bir dönem iki şiir yazmış, bir hikâye yazmış, bir deneme yazmış sonrasında ya başka dergilerde yazmış veya bırakmış. Ay Vakti'nin kendi bünyesinde, bu süreçte olgunlaşmış, kabiliyetini ortaya koymuş, eser vermiş şairlerimiz, yazarlarımız mevcuttur. Bu bizim o günkü düşündüğümüz, olmasını istediğimiz şeyin vücut bulmasıdır. Bu hususta bayağı yol aldığımızı düşünüyorum.

Ülkemizde çeşitli konularda dergiler yayınlanıyor. Ay Vakti'nin amaçlarından biri de tarihi köklerle irtibat halinde bir istikbal inşası mıdır? Bu konuyu biraz açıklar mısınız?

Çokça kullanılan bir deyim var; kökü mazide olan atiyiz, diye. Biz de öyleyiz. Ay Vakti Dergisi'ne ilk sayısından son sayısına doğru şöyle bir göz gezdirdiğiniz zaman buna tanık olursunuz. Yeni metinler var, yeni yazarlar var, yeni isimler var, yeni ile iç içe ama aynı zamanda kadim kültürümüzün, o kültüre dair isimlerin metinleri, eserlerinin muhtelif zamanlarda hem biyografisi hem de tahlillerinin yapıldığını görürsünüz. Kadim kültürümüze dair güçlü metinler oluşturmuş isimler ve eserleriyle alakalı olarak özellikle akademisyen arkadaşlarımızın kaleme aldığı çalışmaları görürsünüz. Bu bizim için önemli. Sadece aynaya bakmak yetmiyor, orada kendimizi görürüz. Biraz dışarıya da bakmak gerekiyor, uzaklara. Uzaklara bakınca orda bizi biz yapan, bu değerlerin oluşmasına vesile olan, bu kadim kültürün bilgelerini, düşünürlerini, hayatlarını, bu yola vakfedenleri görürsünüz. Onlarla genç kuşakları da tanıştırmak, buluşturmak elbette ki bir derginin görevidir. Bunu kendi açımızdan hakkıyla yaptığımızı söyleyebiliriz, ama eksiklerimiz olabilir. İnsanız, hafıza-i beşer nisyan ile maluldür. Eksik bıraktığımız taraflar vardır. Mevzunun başında söylediğim gibi geçmiş her zaman önemsedik. Orayla bağları kopardığınız zaman siz siz olmaktan çıkıyorsunuz. Olur mu öyle şey?

Bir insanın kendi dedesini, geçmişteki nesebine dair isimleri inkâr etmesi, sadece babasını tanıması, böyle bir aile olur mu, olmaz. Ama bizde bir zihniyet değişikliğinden ötürü geçmiş yok saymak, bugün üretilenden hareketle yeni bir yakın tarih oluşturmak gibi hastalık var. Bunların da geçer akçe olduğunu düşünmüyorum. Bu vesile ile Ay Vakti Dergisi hem bugünün şiirini ve öyküsünü yazan, bugünün dünyasındaki var olan olayları, bugünün dili ile, kelimeleri ile ifade eden metinler yayınlamış, hem de bizi okuyan kitlelerin, günümüzdeki üreten insanların yazıları ve kadim kültürle buluşmasını sağlamıştır. Bunu yaparken de hep dikkatli olduk, ölçülü olmaya çalıştık.

Dergi içeriği ağırlıklı olarak hangi konuları içeriyor? (Edebiyat, şiir, sanat, kültür, tarih, dini ilimler, vd).

Evet, Ay Vakti Dergisi; edebi metinler, şiir, hikâye, deneme, inceleme ve araştırma yazıları, kültür ekseninde çalışmalar yayınlamıştır. Bunların içerikleri, diğer soru içerisinde bahsettiğiniz tarihi, yani geçmiş, dini ilimleri, hepsini barındırır. Biz bir tarih dergisi değiliz, İslami ilimler ekseninde yayın yapan bir dergi değiliz. Sosyal içerikli bir dergi de değiliz. Konu itibarıyla hepsinin işlendiği bir atölye dergisiyiz. Dergi formatına uygun inceleme ve araştırma yazılarına yer veriyoruz ve ben bu noktada genç akademisyen arkadaşlarımızı önemsiyorum, az önce de söylemiştim. Akademisyen hocalarımız ve usta yazarlar zaten dergiyi besleyen metinlerle hep bize destek oldular. Onlara her zaman minnettarız. Sağ olsun, büyük çoğunluğu,

yüzde doksanı olumlu cevap verdiler hep. Biz talep ediyoruz, onlar da katkı sağlıyorlar. O metinlerin bir disiplini var, bir me'hazı var, bir menşei var, gençlere hem yol gösteriyor, hem de örnek oluyorlar. Her birini derginin birer mensubu olarak görüyoruz, aileden sayıyoruz. Derginin ilk sayısından son sayısına kadar şöyle bir değerlendirme yapıldığı zaman bunlar rahatlıkla görülecektir. Benim yirmi üç yıl çıkmış, iki yüz beş sayı yayınlamış bir dergiyi bu noktada iki kelime ile tarif etmem çok zor, ama başlıkta zaten yazıyoruz; düşünce, kültür ve edebiyat dergisi diye. Bu üç başlığın altını doldurmaya çalışıyoruz. Bu önemlidir; yani düşünce yazıları, kültürel çalışmalar ve edebiyat. Edebiyat deyince zaten sanattır. Edebiyatın bütün türlerinden çalışmaları burada yayınlıyoruz.

Derginiz, takip edenler açısından bir bilinç inşa etmeyi de hedefliyor mu? Hedefliyor ise nasıl bir kişi ve toplum tasavvur ediyor? Bu konuda nasıl bir yöntem takip ediyor?

Elbette her insanın bir dünya görüşü vardır, bir bakış açısı vardır, olayları bir değerlendirmesi vardır. Özellikle ehli kelim ve ehli kalemin bir şeyleri ifade ederken muğlak bıraktıkları nokta yoktur. İnanırları değerler vardır. O değerler muvacehesinde kelamı da kalemi de konuşur. Bir Müslümanın inandığı ve düşündüğü şekilde kelamını, kalemini kullanması tabii bir şey. Şanlı bir tarihimiz var, geçmişimiz var. Anadolu insanları fetih ruhlu insanlardır. Geçmişte de öyle, bugün de öyle. Jeopolitik olarak önemli bir coğrafyada yaşıyoruz. Düşmanları ve dostları olan, herkesin gözünü diktiği bir iklimde yaşıyoruz. Bütün bunların farkında olarak biz de kültürün, sanatın, edebiyatın burada çok büyük bir rolü olduğu için bu dergiyi çıkarıyoruz ve bizi yirmi üç yıldır belli aralıklarla takip eden o genç arkadaşlarımız, her okurumuz da bunun farkındadır.

Medeniyet özel sayısı, Sezai Karakoç özel sayısı ve Poetika gibi birçok konuda, nice konulu dergiler yayınladık. Dergide yazan gençlerin çalışmalarını Ay Vakti kitap olarak yayınladık. Bizi biz yapan değerler ne ise o değerleri ayakta tutabilecek metinleri okuyucuya sunarak onların da bilinçlenmesine katkı sağladık. Bunlar bir derginin yapması gereken şeyler. İmkânlarımız el vermediği için yapamadıklarımız var. Çok kullanılan bir deyimdir; biz seferden sorumluyuz, zaferden değil. Biz üzerimize düşeni yapıyoruz, atölye çalışması yapıyoruz, genç arkadaşlarımızın çalışmalarını değerlendiriyor, onları dergimizde yayınlıyoruz. Bir işaret taşı, bu alanda bir köşe taşı olabilmişsek ne mutlu bize. Güzel Türkçemizle, güzel metinlerin altına imza atmışsak ne mutlu bize. Derginin ilk sayılarında oluşmuş ve slogan halini almış, Ay Vakti denince terennüm edilen o iki tümce ile sohbeti nihayete erdirelim. Yol sabırdır, Yürüyüşe devam...

Değerli hocam, vakit ayırıp sorularımızı cevapladığınız için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim. Yolunuz, bahtınız açık olsun.